

خلاصه اقدامات عمده جامعه جهانی علیه طالبان پس از تسلط آنها بر افغانستان در اگست ۲۰۲۱ و توصیه‌های گزارش گزارشگر ویژه سازمان ملل متحد در مورد وضعیت حقوق بشر در افغانستان

پس از تسلط طالبان بر افغانستان و نقض حقوق بشر و قوانین بین المللی بشردوستانه در این کشور، جامعه جهانی اقداماتی را برای رسیدگی به این تخلفات از سوی طالبان زیر دست گرفته است. در زیر خلاصه‌ای از این اقدامات و توصیه‌های گزارشگر ویژه سازمان ملل در مورد وضعیت حقوق بشر در افغانستان آمده است:

۱- در ۷ اکتوبر سال ۲۰۲۱ شورای حقوق بشر سازمان ملل متحد (UNHRC) قطعنامه‌ای را تصویب کرد که مأموریت گزارشگر ویژه سازمان ملل متحد در مورد وضعیت حقوق بشر در افغانستان را با مأموریت زیر تعیین می‌کند:

الف) ارائه گزارش از وضعیت حقوق بشر و تهیه توصیه‌های برای بهبود آن؛

ب) کمک به اجرای تعهدات حقوق بشری ناشی از معاهدات بین‌المللی که افغانستان آن را تصویب کرده است؛

ج) ارائه حمایت و مشاوره به جامعه مدنی؛

د) جست‌وجو، دریافت، بررسی و اقدام براساس اطلاعات ذینفعان مربوط به وضعیت حقوق بشر در افغانستان؛

ه) ادغام دیدگاه جنسیت/جنس در قربانی محور در سراسر کار مأموریت؛

و) ارائه گزارش کتبی به شورای حقوق بشر در پنجاه و یکمین جلسه آن و در هفتاد و هفتمین جلسه مجمع عمومی

۲- در ۷ اکتوبر ۲۰۲۲، کمیساری عالی حقوق بشر سازمان ملل مأموریت گزارشگر ویژه در مورد وضعیت حقوق بشر در افغانستان را به مدت یک سال تمدید و تقویت کرد. براساس این تصمیم دارنده‌ی مأموریت از منابع ویژه و اختصاصی بهره‌مند گردیده و در بخش‌های زیر از طرف دفتر کمیساری عالی حمایت می‌شود:

الف) حقیقت یابی

ب) تحلیل حقوقی

ج) طب عدلی

د) حقوق بشری زنان و دختران و افراد متعلق به اقلیت‌ها،

ه) حق آموزش، شکنجه و سایر رفتارهای ظالمانه، غیرانسانی یا تحقیرآمیز،

و) منابع اضافی برای حقوق کودکان، ترجمه، اسناد سازی، گردآوری اطلاعات و شواهد و حفظ آنها؛

۳- در ۲۲ دسامبر ۲۰۲۱، شورای امنیت سازمان ملل متحد برای حمایت از کمک‌های اساسی بشردوستانه معافیت از تحریم‌ها علیه طالبان را تصویب کرد که امکان ارائه کمک‌های بشردوستانه به افغانستان و همچنین پرداخت بودجه و سایر فعالیت‌های حمایتی را فراهم می‌کند.

۴- در ۳۱ اکتوبر ۲۰۲۲، دادگاه جنایی بین‌المللی (ICC) به دفتر دادستانی/سارنوالی خود اجازه داد تا تحقیقات جنایات علیه بشریت و جنایات جنگی در افغانستان را از سر بگیرد.

۵- در ۱۶ مارچ ۲۰۲۳، شورای امنیت سازمان ملل قطعنامه ای را تصویب کرد که مبتنی بر آن یک مکانیسم ارزیابی مستقل برای رسیدگی به چالش‌ها در افغانستان ایجاد شده تا "توصیه‌های آینده‌نگرانه برای اتخاذ رویکرد یکپارچه و منسجم ارائه نماید.

۶- در ۲۷ اپریل ۲۰۲۳، شورای امنیت سازمان ملل متحد به اتفاق آرا قطعنامه‌ای را تصویب کرد که در آن ممنوعیت کار زنان افغان در دفاتر سازمان ملل در افغانستان توسط طالبان را محکوم شده و از طالبان خواست شد تا به سرعت سیاست‌های تبعیض‌آمیز خود را علیه زنان در همه مناطق در کشور تغییر دهند.

۷- در اولین گزارش گزارشگر ویژه که در ۹ سپتمبر ۲۰۲۲ منتشر شد، گزارشگر ویژه از طالبان می‌خواهد که (۱) نظم قانون اساسی را بازگرداند و به قوانین قابل اجرا شفافیت ببخشد. (۲) از همه افغان‌ها، به ویژه اقلیت‌ها، زنان، قاضی‌ها و وکلا در برابر تهدیدات محافظت کرده و عفو عمومی را اجرا کنند. (۳) تمام اقدامات تبعیض‌آمیز، به ویژه علیه زنان و دختران را لغو کنند. (۴) به جامعه مدنی، روزنامه‌نگاران و زنان فضا بدهند. و (۵) انواع نقض حقوق بشر را منع و بررسی کنند.

به همین ترتیب، گزارشگر ویژه از جامعه بین‌المللی و دولت‌ها می‌خواهد که (۶) کمک‌های بشردوستانه به مردم افغانستان ارائه دهند و از بهبود اقتصادی حمایت کنند. (۷) پاسخگویی در مورد نقض حقوق بشر و حمایت از تحقیقات بین‌المللی در مورد حملات سیستماتیک به اقلیت‌ها را تقویت نمایند. (۸) حقوق و آزادی‌های دختران و زنان را تضمین کنند. (۹) از مدافعان حقوق بشر و جامعه مدنی حمایت نمایند؛ (۱۰) عبور امن همه افراد آسیب‌پذیر را تضمین و حمایت نمایند (۱۱) شرایط روشن مبتنی بر حقوق بشر برای هرگونه تعامل با طالبان را تهیه نمایند.

گزارشگر ویژه همچنین از نهادهای سازمان ملل متحد می‌خواهد (۱۲) هماهنگی بهتری را با همه بازیگران مربوطه برای ارتقا و حمایت از حقوق بشر تضمین کنند و (۱۳) کمک‌های فنی لازم را برای مقامات فعلی افغانستان برای اجرای تعهدات بین‌المللی حقوق بشری فراهم کنند.

۸- در گزارش دوم گزارشگر ویژه، منتشر شده در ۰۹ فبروری ۲۰۲۳، گزارشگر ویژه به‌توصیه‌های ارائه‌شده در گزارش اول تاکید می‌کند و توصیه می‌کند که (۱) مقامات دیفکتو افغانستان به آزار و اذیت و تبعیض بر اساس جنسیت پایان دهند و حقوق برابر افراد را به رسمیت بشناسند و دسترسی زنان به تحصیل و اشتغال در سازمان‌های دولتی و غیردولتی را باز بگردانند، (۲) تمام اقدامات تبعیض‌آمیز را لغو کنند، (۳) از مداخله در فعالیت‌های بشردوستانه خودداری کنند، (۴) زندانیان را آزاد کرده و روند مناسب را به منظور استفاده از حقوق‌شان ارایه کنند، (۵) محیط مناسب برای رسانه‌ها، روزنامه‌نگاران و جامعه مدنی ایجاد کنند و (۶) خشونت و نقض حقوق بشر را ممنوع و از آن جلوگیری کنند.

گزارشگر ویژه همچنین توصیه‌های به جامعه بین‌المللی و کشورهای عضو می‌کند تا (۷) اطمینان حاصل کنند که وضعیت افغانستان در مرکز سیاست خارجی باقی می‌ماند. (۸) به همکاری با مقامات موجود افغانستان برای تضمین حقوق برابر برای زنان و دختران ادامه دهند. (۹) کمک‌های بشردوستانه را افزایش داده و نظارت مستقل بر کمک‌ها را بهبود ببخشند (۱۰) راهنمایی در مورد اجرای معافیت بشردوستانه طالبان را ارایه نمایند (۱۱) از ایجاد یک رویکرد منسجم برای کار با مقامات موجود افغانستان بر اساس حقوق بشر و اصول بشردوستانه اطمینان حاصل نمایند. (۱۲) "از مکانیسم‌های بین‌المللی تحقیق و پاسخگویی و آغاز فریندهای پاسخگویی در حوزه‌های قضایی داخلی حمایت کنند". (۱۳) از خروج امن افغان‌های آسیب‌پذیر به کشورهای دیگر حمایت کنند. و (۱۴) از سازمان‌های حقوق بشر در داخل و خارج از افغانستان حمایت نمایند.

۹- گزارشگر ویژه با گروه کاری در مورد تبعیض علیه زنان و دختران در ماه جون سال ۲۰۲۳ گزارشی را نشر کرد. در این گزارش به وضعیت زنان و دختران تحت حاکمیت طالبان پرداخته شده است و توصیه‌های لازم را به طالبان و دولت‌ها و نهادهای سازمان ملل متحد ارایه شده است. خلاصه‌ی توصیه‌های که متوجه دولت‌ها و سازمان ملل متحد می‌شود به قرار زیر است:

توصیه‌ها برای کشور های عضو:

الف) یک گزارش را در مورد آپارتاید مبتنی بر جنسیت/جنس، به عنوان یک سیستم نهادینه‌شده تبعیض، تجزیه، تحقیر و حذف زنان و دختران، با در نظر داشت انکشاف استندردها و ابزارهای معیاری بیشتر، ترغیب تقبیح قانونی بین‌المللی و روی دست گرفتن اقدامات لازم برای ریشه‌کن ساختن آن و حصول اطمینان از عدم تکرار آن، تهیه نمایید.

ب) از طریق تمویل انعطاف پذیر درازمدت، از نهادهای که به رهبری زنان در داخل افغانستان، فعالیت می‌کنند، به شمول شرکت‌های جدید و نهادهای جامعه مدنی که در عرصه حقوق زنان و برابری جنسیتی/جنسدر فعالیت می‌کنند، حمایت همه‌جانبه نمایید.

ج) مطالبات سازمان ملل متحد در مورد حمایت از رسیدگی به بحران‌های بشردوستانه و حقوق بشری که دامنگیر افغانستان است، را تحقق بخشید، البته به گونه‌ای که بتواند یک رویکرد واحد و مبتنی بر اصول را حفظ نماید و اطمینان حاصل شود که به گروه‌های محروم توجه کافی صورت می‌گیرد.

د) با زنان افغان به عنوان شرکای برابر مشوره نمایید، تا دیدگاه‌های آنان در اولویت‌های پالیسی و تصمیم‌گیری مدنظر گرفته شوند، فعالیت‌های دادخواهی که در داخل افغانستان توسط زنان افغان رهبری می‌شوند، تقویت یابند و اطمینان حاصل شود که صدای آنها در فعالیت‌ها و تصمیم‌گیری‌های جامعه جهانی و نهاد‌های خدمات بشردوستانه مدنظر گرفته می‌شود.

ه) برای تمام زنان و دختران افغان که در خارج از افغانستان به سر می‌برند، زمینه حمایت و محافظت را فراهم سازید و به منظور حصول اطمینان از امنیت درازمدت آنها، منجمله اعطای وضعیت پناهندگی، محافظتی و یا عادی، تسهیل اسکان مجدد مصون آنها، و فراهم ساختن بورسیه‌های آموزشی و خدمات صحت روانی برای آنها، اقدامات لازم را روی دست بگیرید.

و) برای حصول اطمینان از اینکه آزار و اذیت مبتنی بر جنسیت/جنسدر علیه زنان و دختران در افغانستان به طور کامل مورد بررسی قرار می‌گیرند، اقدامات لازم را روی دست بگیرید، تا عاملان و همدستان آنها مورد پیگرد عدلی و قضایی قرار گیرند.

ز) از تلاش‌های عدالت خواهانه جامعه بین‌المللی و جامعه مدنی افغانستان در راستای رسیدگی به قضایای نقض حقوق بشر زنان و دختران افغان، منجمله از طریق محکمه بین‌المللی جزایی (ICC)، محکمه بین‌المللی عدالت، صلاحیت جهانی و تمام مکانیزم‌های مرعی‌الاجرای حقوق بشر، حمایت همه‌جانبه نمایید.

ح) وضعیت زنان و دختران را در صدر اجندا بین‌المللی قرار دهید و به ایجاد فرصت‌ها برای زنان افغان ادامه دهید، تا آنها بتوانند صدای خود را به گوش نهاد‌های ذیربط سازمان ملل متحد، برسانند.

ط) از ارتباط بیشتر بین طرز‌العمل‌های ویژه موضوعی و گزارشگر ویژه، به شمول پیگیری مشترک توسط گروه کاری رسیدگی به تبعیض علیه زنان و دختران، بر مبنای توصیه‌های ارائه‌شده در گزارش‌ها، حمایت همه‌جانبه نمایید.

توصیه‌ها برای سازمان ملل متحد

الف) حین تعامل با مقامات دیفکتو و در درون نهادها و دفاتر ذیربط سازمان ملل متحد، از موجودیت و استفاده از یک رویکرد واحد مبتنی بر حقوق بشر و اصول بشردوستانه، اطمینان حاصل نمایید، که بتواند از به رسمیت شناختن کامل و مدنظر گرفتن قوانین بین‌المللی حقوق بشر، حقوق بشردوستانه بین‌المللی و حقوق رسیدگی به جرایم بین‌المللی، اطمینان حاصل نماید.

ب) به تعهد خویش در راستای حمایت از استخدام کارکنان زن افغان و حصول اطمینان از تنوع قومی در میان کارکنان ادامه دهید.

ج) از مشارکت برابر و پررنگ/معنی دار زنان در گفت‌وگوهای مختلف با مقامات دیفکتو، به شمول ایجاد یک بستر مناسب برای مشارکت مستقیم زنان، اطمینان حاصل نمایید، و به منظور محافظت از فعالان حقوق بشری زنان (WHRD) در برابر انتقام‌جویی، اقدامات لازم را روی دست بگیرید.

ه) به روی دست گرفتن اقدامات جدی در راستای حمایت از محافظت و حسابدگی در برابر قضایای نقض شدید و سیستماتیک حقوق بشر زنان و دختران ادامه دهید.

و) به فراخوان خویش در راستای اعاده و تطبیق مقرراتی که از زنان و دختران محافظت می نمایند و قضایای مختلف نقض حقوق آنها را جرم می داند، ادامه دهید.

ز) زمینه را برای مشارکت زنانی که در جامعه مدنی افغانستان فعالیت می کنند، به عنوان شرکای برابر، فراهم سازید، تا از دیدگاه های سازنده آنان در پلانگذاری، برنامه ریزی، دادخواهی و تعیین اولویت های پالیسی، استفاده اعظمی صورت گیرد.

ح) ارزیابی های مبتنی بر جنسیت/جنس را اولویت بندی نمایید، تا نیازمندی ها و موانع ویژه زنان و دختران در حالات آسیب پذیری و محرومیت شدید، به درستی درک شود و به آنها رسیدگی لازم صورت گیرد.

ط) اطمینان حاصل نمایید که زنان و دختران افغان، خصوصاً محروم ترین قشر آنها، به نهاد های ذیربط سازمان ملل متحد دسترسی مناسب دارند و صدای آنان و حقایق که در مورد آنها وجود دارند، طوری که لازم است مدنظر گرفته می شود.

HRD+